

สังคมไทย : การทุจริตคอร์รัปชันและการแก้ไขปัญหา

Thai Society: Corruption and Solution

รวีวรรณ อยู่อัน¹ ธนัสสา โจนตระกูล²
Raweewan Yu-on, Tanastha Rojanatrakul

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวคิด สาเหตุและปัจจัยรูปแบบของการคอร์รัปชัน และแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทยโดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการคอร์รัปชันที่เกิดขึ้น เนื่องจากสังคมไทยมีปัญหการทุจริตคอร์รัปชันมาเป็นเวลานาน ตั้งแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบัน การคอร์รัปชันจึงเป็นการทุจริตและประพฤติมิชอบอันเป็นการปฏิบัติหรือละเว้น การปฏิบัติหน้าที่ เพื่อแสวงหาประโยชน์อันมิชอบให้เกิดขึ้นกับตนเองและพวกพ้อง การทุจริตคอร์รัปชันจึงเป็น การกระทำที่ไม่ถูกต้องเป็นการประพฤติดุชั่ว เป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดผลเสียอย่างร้ายแรง ต่อสังคมรวมถึง เป็นต้นเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมต่างๆ มากมาย เช่น การทุจริตโครงการเมกะโปรเจกต์ การโกงเงิน สงเคราะห์ ผู้มีรายได้น้อย เงินทอนวัด ทุนสีเทา และส่วยสตึกเกอร์ เป็นต้น ซึ่งปัญหาดังกล่าวต้องได้รับการ แก้ไขป้องกันหรือปราบปราม ทั้งมาตรการทางด้านกฎหมาย การนำหลักบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีตามหลัก ธรรมาภิบาลมาใช้ ตลอดจนความร่วมมือของสังคมทุกภาคส่วน เพื่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้นใน อนาคต

คำสำคัญ (Keywords) : สังคมไทย; คอร์รัปชัน; แนวทางการแก้ไข

Abstract

The objectives of this academic article are to present the concepts, cause, and factors of corruption and to provide strategies for preventing and addressing corruption problems in Thai society. The goal is to create knowledge and understanding of the corruption process that has been occurring in Thai society for a long time, from the past to the present. The corruption is a misconduct involving acts of commission or omission, with the aim of gaining illicit benefits for oneself and associates. The corruption is an incorrect and unethical behavior, causing severe negative consequences for society and contributing to various problems in different sectors of society. Examples include a corruption in the mega projects, embezzlement of welfare funds for the low-income population, misappropriation of temple

Received: 2023-09-27 Revised: 2023-10-21 Accepted: 2023-10-24

¹ นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏ พิบูลสงคราม Master of Public Administration program students Faculty of Social Sciences and Local Development Phibunsongkhram Rajabhat University. E-mail: Raweewan.y80@gmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม Assistant Professor Dr. Lecturer, Master of Public Administration Program Faculty of Social Sciences and Local Development Phibunsongkhram Rajabhat University. E-mail: Tanastha.r@psru.ac.th

donations, mismanagement of “grey area” funds, and sticker subsidies. These issues must be addressed, prevented, and eradicated through legal measures, the application of good governance principles, and the cooperation of all sectors of society for more effective and fruitful results in the future.

Keywords: Thai society; corruption; solutions

บทนำ (Introduction)

ทุจริตคอร์รัปชันเป็นปัญหาหนึ่งที่สำคัญและทุกคนต่างยอมรับว่ามีความรุนแรงและเกิดขึ้นทุกประเทศในโลก หรือแม้แต่ประเทศที่ได้รับการยกย่องว่าพัฒนาแล้ว คอร์รัปชันจึงเปรียบเสมือนโรคร้ายชนิดหนึ่งที่คอยกัดกร่อนสังคมอยู่ตลอดเวลา โดยไม่สามารถรักษาให้หายขาดได้ มีแค่เพียงทำให้บรรเทาเบาบางเท่านั้น คอร์รัปชันจึงเป็นสิ่งที่ส่งผลกระทบในทางลบต่อสังคมในวงกว้าง ทั้งยังเป็นต้นตอของปัญหาต่างๆ ที่จะตามมาอีกมากมาย เช่น ปัญหาความยากจน ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ซึ่งสาเหตุล้วนมาจากความโลภเข้ามาครอบงำจิตใจ ความอยากมีฐานะร่ำรวยเพื่อเป็นที่ยอมรับของคนในสังคม เพราะผลประโยชน์ที่ได้รับมีอย่างมหาศาล เพราะอำนาจหน้าที่ที่รับผิดชอบใหญ่โตสามารถที่จะเอื้อประโยชน์และแสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเองและพวกพ้องได้

สังคมไทยก็มีการทุจริตคอร์รัปชันมาอย่างช้านานตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์กฎหมายและเรื่องราวในวรรณคดี เป็นเครื่องหมายบ่งชี้ว่าในยุคสมัยต่างๆ ก็ยังปรากฏมีการฉ้อโกงและทุจริตคอร์รัปชันอยู่ตลอดเวลา และยิ่งเด่นชัดขึ้นในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เริ่มมีการฉ้อราษฎร์บังหลวงเพิ่มมากขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในรูปแบบของการยกยอกเงินหลวงหรือเบียดบังเอาทรัพย์สินของรัฐ เมื่อวันที่ 31 มกราคม 2566 สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ได้เผยแพร่จดหมายข่าว (Pressrelease) ระบุและวิเคราะห์เกี่ยวกับดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) ประจำปี 2565 ที่จัดทำโดยองค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International : TI) มีประเทศที่ถูกจัดอันดับทั้งสิ้น 180 ประเทศ โดยประเทศเดนมาร์ก ถูกจัดให้มีคะแนนสูงสุดของโลกได้ 90 คะแนน และมีฟินแลนด์ นิวซีแลนด์ ได้อันดับ 2 และ 3 ซึ่งมีคะแนน 87 คะแนนเท่ากัน ส่วนประเทศไทยได้ 36 คะแนน จัดอยู่ในอันดับที่ 101 ของโลก ดีขึ้นจากปี 2564 อยู่ 1 อันดับ CPI นี้เป็นดัชนีที่มีอิทธิพลต่อภาพลักษณ์การทุจริตคอร์รัปชันของประเทศต่างๆ ทั่วโลก เนื่องจากนักธุรกิจหรือนักลงทุนหลายประเทศใช้ CPI เพื่อประเมินความน่าสนใจการลงทุนในแต่ละประเทศ โดยมองว่าการทุจริตคอร์รัปชันเป็นปัจจัยเสี่ยงในการลงทุนหรือธุรกิจ

จากข้อมูลที่เปิดเผยนายนิวัติไชย เกษมมงคล เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้สรุปสาระสำคัญไว้ดังนี้ 1) ประเทศไทยได้คะแนนเพิ่มเป็น 36 คะแนน อยู่ในอันดับที่ 101 ของโลก ดีขึ้นกว่าปี 2564 ที่ได้คะแนน 35 คะแนนและอยู่ในอันดับ 110 ของโลก และเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน ไทยอยู่อันดับที่ 4 ขณะที่ประเทศที่ได้คะแนนสูงสุดคือสิงคโปร์ได้ 83 คะแนน จัดอยู่ในอันดับที่ 4 ของโลก 2) ผลการสำรวจดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทยในปี 2565 ซึ่งประเมินจากแหล่งข้อมูล 9 แหล่ง โดยไทยได้คะแนนเพิ่มขึ้นจำนวน 2 แหล่ง ได้คะแนนลดลง จำนวน 2 แหล่ง และได้คะแนนคงเดิม จำนวน 5 แหล่ง

อย่างไรก็ตามแม้คะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตจะเพิ่มขึ้น แต่หากพิจารณาเฉพาะสถานการณ์ช่วงปี 2565 คาบเกี่ยวกับ 2566 ก็พบว่ามีเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตหลายกรณีเป็นที่น่ากังวล เช่น กรณีอธิบดีกรมอุทยานเรียกรับสินบน กรณีตำรวจขับรถนำขบวนนักท่องเที่ยวยื่น รวมถึงกรณีการทุจริตการสอบนายสิบตำรวจ เช่นนี้ การรับรู้การทุจริตอันดับ 101 ของโลก จึงยังไม่เพียงพอที่จะยืนยันว่าสถานการณ์การทุจริตในประเทศไทยดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ภาครัฐและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องอาจต้องทำงานหนักขึ้นทั้งในเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติ เพื่อขจัดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันที่จะสร้างผลดีต่อสังคม ที่สงบสุข ยุติธรรมและโปร่งใสต่อไป สอดคล้องกับคำแนะนำขององค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (TI) ที่ระบุว่าการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจบริหาร ตุลาการและนิติบัญญัติ รวมทั้งส่งเสริมสิทธิเสรีภาพทางสังคม ให้ประชาชนมีโอกาสเข้าถึงข้อมูลภาครัฐผ่านระบบสารสนเทศ การจำกัดการใช้สิทธิพลทางการเมือง การเสริมสร้างความเข้มแข็งเกี่ยวกับการขัดกันแห่งผลประโยชน์ การรับมือกับปัญหาการทุจริตข้ามชาติในทุกรูปแบบ รวมไปถึงการให้ความร่วมมือกันในการต่อต้านการติดสินบน

ด้วยเหตุที่การทุจริตคอร์รัปชัน เป็นปัญหาที่อยู่กับสังคมไทยมาอย่างยาวนาน เป็นพฤติกรรมที่ส่งผลต่อสังคมและเป็นอุปสรรคในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า การป้องกันหรือแก้ไขปัญหาเป็นสิ่งจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องรีบดำเนินการเพราะหากปล่อยทิ้งไว้เท่าไรก็ยิ่งส่งผลเสียต่อสังคมมากกว่านั้น ซึ่งการป้องกันหรือแก้ไขปัญหาทุจริตคอร์รัปชันนั้น ต้องแก้ไข ปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงในทุกๆ ด้านไปพร้อมกัน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม กฎหมาย ระบบราชการแนวความคิดการกระทำ ค่านิยม เป็นต้น โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในสังคมด้วยมาตรการที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพเพื่อสร้างสังคมที่โปร่งใสต่อไป

เนื้อหา (Content)

ความหมายของคำว่า การทุจริตคอร์รัปชัน

คำว่า “ทุจริต” พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542: 412) ให้ความหมายของคำว่า “ทุจริต” หมายถึงความประพฤติชั่ว คดโกง ฉ้อโกง เป็นต้น

จารุวรรณ สุขุมลพงษ์ (2556: 12) กล่าวว่า การทุจริตคอร์รัปชัน เป็นการฉ้อราษฎร์บังหลวง คดโกง ทุจริตอย่างกว้างขวาง ส่วนมากใช้ในเรื่องทุจริตและการไม่ซื่อตรงต่อหน้าที่ในวงราชการ

ผาสุก พงษ์ไพจิตร และ สังคิต พิริยะรังสรรค์ (2549: 4) ให้ความหมายว่า การคอร์รัปชันเป็นการใช้อำนาจเพื่อให้ได้มาซึ่งผลกำไร ตำแหน่ง ชื่อเสียง เกียรติยศ หรือผลประโยชน์เฉพาะกลุ่ม โดยการฝ่าฝืนกฎหมายหรือมาตรฐานทางศีลธรรม รวมถึงพฤติกรรมเบี่ยงเบนของผู้มีตำแหน่งในราชการ เพื่อให้ได้ผลประโยชน์เข้าตนและพวกพ้อง ทั้งในด้านสังคม การเงิน และตำแหน่ง

Myrdal (1968 อ้างถึงใน ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์, 2551: 24) ได้กล่าวถึงความหมายของคำว่า “ทุจริต” หรือ “คอร์รัปชัน” ว่า “คอร์รัปชัน” มาจากคำว่า Corrupt ที่แปลว่า คดโกง กินสินบน ต่ำช้า ชั่ว ไม่บริสุทธิ์ ดังนั้น ในการวินิจฉัยว่าการกระทำเป็นการทุจริตหรือไม่ หรือการกระทำใดเป็นการทุจริตของเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือข้าราชการ และผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือไม่นั้น จะต้องพิจารณาจากองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. ผู้กระทำได้รับประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นเงินหรือไม่ก็ตาม รวมถึงการรับสินบนด้วย
2. ผู้กระทำการไม่มีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายที่กระทำการตามข้อ 1)
3. การได้รับประโยชน์เป็นผลเสียหายแก่ส่วนได้ส่วนเสียของสาธารณะหรือประชาชนเป็นส่วนใหญ่

4. ผู้กระทำการมีตำแหน่งฐานะในหน้าที่ราชการ และได้กระทำภายใต้ตำแหน่งหน้าที่ราชการของตน

5. การกระทำของบุคคลนั้นเป็นการฝ่าฝืน หรือละเมิดต่อกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่กำหนดไว้สำหรับการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยทำให้ระบบราชการเสียหาย

คำว่า “มิชอบ” หมายถึง ไม่เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบของทางราชการ คำสั่งของผู้บังคับบัญชา มติคณะรัฐมนตรี แบบธรรมเนียมของทางราชการ หรือตามทำนองคลองธรรม คือ ไม่เป็นไปตามทางที่ถูกที่ควร คำว่า “ประพฤติมิชอบ” หมายถึง การใช้อำนาจหน้าที่ในตำแหน่ง หรือการใช้อำนาจหน้าที่อันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง หรือมติคณะรัฐมนตรีที่มุ่งหมายการใช้เงินของแผ่นดิน

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2545: 79) ได้ให้นิยามความหมายของ คอร์รัปชันว่า มาจากภาษาละติน “Corrumpere” ซึ่งหมายถึง การทำลาย หรือละเมิดจริยธรรม หรือธรรมเนียมปฏิบัติ ในการบริหารงานของเจ้าหน้าที่รัฐเป็นพฤติกรรมที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย รวมถึงทำตามวัตถุประสงค์ ของกฎหมายแต่ใช้วิธีการที่ผิดกฎหมาย ซึ่งส่งผลเสียอย่างร้ายแรงต่อสังคม หลายๆ ประเทศในโลกได้เผชิญกับ ปัญหาการคอร์รัปชันมาอย่างยาวนาน โดยคนส่วนใหญ่ในสังคมมักกล่าวว่า กลุ่มข้าราชการในภาครัฐถือเป็น กลุ่มบุคคลที่เสี่ยงมีโอกาสการคอร์รัปชันมากกว่ากลุ่มอื่นๆ แต่ในความเป็นจริงนั้นการคอร์รัปชันเกิดได้กับ ทุกกลุ่มบุคคลในขณะที่ Talldayon (1998 อ้างถึงในสถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ร่วมกับ มาตาลักษณ์ ออรุ่งโรจน์และคณะ, 2554: 15) ได้กล่าวเกี่ยวกับการคอร์รัปชันไว้อย่าง น่าสนใจว่า พฤติกรรมที่เรียกว่าคอร์รัปชันเป็นพฤติกรรมที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม เป็นพฤติกรรมที่ เอื้อประโยชน์ให้แก่คนกลุ่มน้อยแต่กลับสร้างภาระให้แก่คนส่วนใหญ่ในสังคม จากที่ได้กล่าวไป จะเห็นได้ว่า นักวิชาการทั้งสองท่านมีมุมมองที่คล้ายกันในเรื่อง พฤติกรรมการคอร์รัปชัน

สำหรับ Tanzi (1998: 8-9) ได้กล่าวว่า นิยามความหมายของคำว่าคอร์รัปชัน ที่นิยมใช้กัน อย่างแพร่หลายคือ นิยามความหมายของ ธนาคารโลก (World Bank) ได้ให้ความหมายว่า “ The abuse of public power for private benefit” คือ การที่เจ้าหน้าที่รัฐใช้อำนาจโดยมิชอบเพื่อผลประโยชน์ส่วนตน และ Tanzi ยังได้ให้ทัศนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับนิยามความหมายของคอร์รัปชันจากธนาคารโลกว่าเป็นนิยาม ความหมายที่แคบเกินไป การคอร์รัปชันไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะในภาครัฐแต่เพียงอย่างเดียว แต่เกิดขึ้นกับ ภาคเอกชนด้วย และคอร์รัปชันนั้นไม่ได้กระทำไปเพื่อประโยชน์ของตนเพียงอย่างเดียว แต่อาจจะกระทำไป เพื่อประโยชน์ของตนเพียงอย่างเดียว แต่อาจจะกระทำไปเพื่อพวกพ้อง ครอบครัวและญาติสนิท มิตรสหาย ซึ่งคล้ายคลึงกับ Clinard and Yeager (2005 cited in The International Council on Human Rights Policy, 2009: 32) ได้กล่าวว่าในภาคเอกชนการคอร์รัปชันมักจะเกิดขึ้นระหว่างกลุ่มบุคคลในหน่วยงานหรือ ห้างร้านกับผู้จัดจำหน่ายหรือผู้ให้หรือรับบริการสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นพฤติกรรมที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย โดยมี เจ้าหน้าที่หรือบุคลากรในหน่วยงานหรือองค์กรนั้นๆ ให้ความร่วมมือหรืออำนวยความสะดวก ซึ่งกระทำไป เพื่อผลประโยชน์ส่วนตนหรือพวกพ้อง ตามที่ The Organization for Economic Cooperation and Development (2008: 23) ได้กล่าวว่า The Asian Development bank (ธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชีย) ให้ นิยามว่า คอร์รัปชันเป็นการใช้อำนาจหน้าที่หรือยอมละเลยหน้าที่ของบุคลากรในหน่วยงานภาครัฐและ ภาคเอกชนในทางที่ผิดกฎหมายหรือไม่ถูกต้อง เพื่อประโยชน์แก่ตนเอง

หนึ่งในนิยามความหมายที่นิยมใช้ในการจำกัดความของ คอร์รัปชัน คือ “Corruption is the abuse of entrusted power for private gain” คือ การแสวงหาอำนาจหรือผลประโยชน์โดยมิชอบจาก

ความไว้วางใจที่ได้รับโดยเป็นไปเพื่อผลประโยชน์ส่วนตน (The United States Agency for International Development, 1999 cited in The International Council on Human Rights Policy, 2009: 32) สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ร่วมกับ มาตาลักษณ์ ออรุงโรจน์ และคณะ, 2554 : 16) ได้ให้ทัศนะเพิ่มเติมว่า การคอร์รัปชัน น่าจะหมายถึง ฉ้อราษฎร์บังหลวง ซึ่งมีความหมายกว้างกว่า การทุจริต โดยคำว่า คอร์รัปชัน หมายถึง การเบียดบังหรือยกยอกทรัพย์สินของรัฐและของสาธารณะ ซึ่งรวมถึง การกินสินบาทคาดสินบน และการแสวงหาอำนาจโดยวิธีที่ผิดทำนองคลองธรรม อาจไม่ผิดต่อกฎหมายอาญา แต่ก็ถือว่าเป็นการคอร์รัปชันด้วยเช่นกัน สำหรับ ฐานันท์ วรรณโกวิทย์ (2554 อ้างถึงใน จารุวรรณ สุขุมลพงษ์, 2556: 12) ได้กล่าวว่า สภาประชาคมยุโรปได้ให้คำจำกัดความคอร์รัปชันว่า หมายถึง การใช้อำนาจสาธารณะเพื่อผลประโยชน์ส่วนตน หรือการให้สินบน และประพฤติฝ่าฝืนความรับผิดชอบหรือหน้าที่ที่ได้รับ อาจจะไม่ผิดกฎหมายก็ได้ แต่เจตนาจะได้รับประโยชน์อื่นที่ไม่สมควร สามารถเกิดขึ้นได้ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน สรุปได้ว่า ความหมายคอร์รัปชันในข้างต้นมีการให้นิยามความหมายเอาไว้หลากหลาย สำหรับความหมายของคอร์รัปชันในทัศนะของผู้เขียน หมายถึง การใช้อำนาจหน้าที่หรือความรับผิดชอบที่บุคคลนั้นมี เพื่อแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบให้แก่ตนเองหรือพวกพ้อง เป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดผลเสียแก่สังคม รวมถึงเป็นต้นเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมต่างๆ มากมาย อาจเป็นพฤติกรรมที่ผิดต่อกฎหมายหรือไม่ผิดกฎหมายก็ได้ การคอร์รัปชันนั้นไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะภาครัฐแต่ยังรวมถึงภาคเอกชนด้วย

รูปแบบของการทุจริตคอร์รัปชัน

สังคีต พิริยะรังสรรค์ (2549: 41) ได้นำเสนอรูปแบบของการทุจริตคอร์รัปชันของในสังคมไทย ในปัจจุบันประกอบไปด้วย 15 ลักษณะ ดังนี้ คือ 1) การแสวงหาค่าเช่าทางเศรษฐกิจ เช่น การผูกขาด การให้สัมปทาน และการเรียกเก็บส่วนแบ่งอย่างผิดกฎหมาย โดยการสร้างความขาดแคลนเทียม เช่น ปัญหาการขาดแคลนน้ำตาล 2) เคลปโตเครซี (Kleptocracy) เป็นการนำทรัพยากรของรัฐมาเป็นของครอบครัว และอาจกระทำโดยการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ 3) การมีผลประโยชน์ทับซ้อน หมายถึง สถานการณ์ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐมีผลได้รับผลประโยชน์ส่วนตัว และผลดังกล่าวมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ หรือการกระทำหน้าที่โดยขาดความเที่ยงธรรม 4) การใช้อิทธิพลทางการเมืองหาผลประโยชน์จากตลาดหลักทรัพย์ (ปั่นราคาหุ้นของตัวเอง) 5) ปกปิดการบริหารงานที่ไม่ถูกต้อง การปิดบัง และให้การเท็จ 6) การใช้นโยบาย กฎหมาย กฎเกณฑ์ ข้อบังคับต่างๆ อย่างมีอคติและลำเอียง 7) การใช้อิทธิพลทางการเมืองการค้า แสดงบทบาทเป็นนายหน้าหรือมีผลประโยชน์ทับซ้อน จากการค้าขายต่างๆ ตอบแทน การแลกเปลี่ยนสินค้าเกษตรกับประเทศคู่ค้า 8) การใช้ทรัพยากรของรัฐในทางมิชอบ การปลอมแปลงเอกสาร การฉ้อฉล การใช้กองทุนของรัฐ เพื่อหาประโยชน์ทางการเมือง 9) ไม่กระทำการตามหน้าที่ แต่ใช้สิทธิพรรคพวกแทน เช่น การฮั้วประมูล 10) การให้และการรับสินบน การขู่เข็ญบังคับและการใช้สิ่งล่อใจ 11) ยอมรับของขวัญที่ไม่ถูกต้อง เช่น เชื้อของของขวัญและสินบนมูลค่าสูง 12) ผู้บริหารประเทศทำตัวเป็นผู้อุปถัมภ์รายใหญ่ของประเทศ โดยใช้นโยบายประชานิยม 13) ใช้อำนาจของตำรวจ ทหาร และข้าราชการในทางที่ผิด 14) ทุจริตการเลือกตั้ง ทั้งการซื้อเสียง และการทุจริต ด้วยวิธีต่างๆ และ 15) การบริจจาคเพื่อช่วยเหลือการรณรงค์ที่ผิดกฎหมาย เช่น การบริจจาคให้แก่ นักการเมืองและพรรคการเมืองรัฐบาล เพื่อที่จะมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐบาล

รูปแบบของการทุจริตคอร์รัปชันที่เกิดขึ้นในประเทศต่างๆ ที่ปรากฏอยู่ทั่วโลกมีหลายรูปแบบอาจมีความเหมือนหรือแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับบริบทสภาพแวดล้อมของระบบการเมืองการปกครอง ระบบเศรษฐกิจ สังคมของประเทศนั้นๆ รวมถึงโอกาส และสถานการณ์ของการทุจริตนั้นๆ การเข้าถึงข้อมูลและ

การตระหนักถึงการควบคุมการทุจริตคอร์รัปชันของประชาชนในประเทศนั้นๆ ด้วย สามารถจำแนกรูปแบบการทุจริตคอร์รัปชันอย่างกว้างๆ ได้ดังนี้ (ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์, 2551: 137)

1. การคอร์รัปชันขนาดใหญ่ (grand corruption) หมายถึง การคอร์รัปชันที่โดยทั่วไปแล้ว มีขนาดของวงเงินจำนวนมาก
2. การคอร์รัปชันขนาดเล็ก (petty corruption) หมายถึง การคอร์รัปชันที่มีขนาดของเงินเล็กน้อย หรือมีวงเงินรวมน้อย
3. การคอร์รัปชันเชิงนโยบาย (policy corruption) หมายถึง การคอร์รัปชันที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบต่างๆ ในเชิงโครงสร้างทั้งทางด้านนโยบาย การดำเนินการ หรือการบริหารงาน โดยมีการใช้ข้อกำหนดของกฎหมาย
4. การคอร์รัปชันในเชิงการบริหารหรือการปฏิบัติการ (administrative corruption) หมายถึง การคอร์รัปชันที่เกิดจากลักษณะของการปฏิบัติ การบังคับใช้ระเบียบการปฏิบัติงานอื่นๆ โดยทั่วไป

บรรยง พงษ์พานิช และธนกร จัวงศ์พานิช (2557: 20-22) ได้กล่าวว่าการกำหนดรูปแบบคอร์รัปชันขึ้นมาเพื่อที่จะได้เฝ้าต่อการปราบปรามคอร์รัปชันให้ดียิ่งขึ้น สามารถกำหนดรูปแบบออกได้เป็น 2 ประเภทดังต่อไปนี้

ประเภทแรก การคอร์รัปชันในภาคเอกชน หรือพูดง่ายๆ เอกชนโกงกันเอง และยักรวมถึงเอกชนโกงประชาชน คอร์รัปชันประเภทนี้เกิดขึ้นอย่างแพร่หลายในสังคมกระบวนการทางกฎหมายทั้งทางแพ่งและทางอาญา ช่วยปราบปรามได้ในระดับหนึ่งเท่านั้น ยังไม่มีประสิทธิภาพที่เพียงพอในการควบคุมและป้องกัน เช่น การฉ้อโกงระหว่างคู่ค้าคู่สัญญา พนักงานหรือผู้บริหารของบริษัท การหลอกลวงผู้บริโภคโดยการจำหน่ายสินค้าที่ไม่ได้มาตรฐานหรือการหลอกลวงนักลงทุน เป็นต้น

ประการที่สอง การคอร์รัปชันในภาครัฐ หรือจะเรียกว่าบังหลวงก็ได้ การคอร์รัปชันประเภทนี้เป็น การเบียดบังเอาทรัพย์สินของรัฐบาลมาเป็นของตนเองหรือพวกพ้อง โดยผู้ที่กระทำ คือ เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้และชำนาญในกฎระเบียบเป็นอย่างดี รู้ช่องทางหลบเลี่ยงข้อกฎหมายหรือระเบียบต่างๆ ที่พอจะเห็นช่องทางให้เอาเงินหรือผลประโยชน์อื่นๆ ที่เป็นของหลวงมาเป็นของตน เช่น การใช้ใบเสร็จในการเบิกเงินจากหลวง การออกใบรับรองสิทธิหรือโฉนดที่ดินสาธารณะให้แก่ตนเองและพวกพ้อง คอร์รัปชันประเภทนี้ ถือว่าร้ายแรงส่งผลกระทบต่อคนส่วนใหญ่ในสังคม คอร์รัปชันประเภทนี้เกิดขึ้นเยอะมากในสังคมแต่ยังดีที่มีกระบวนการทางสังคมที่ติดตามตรวจสอบและมีแนวโน้มพัฒนาไปในทิศทางที่ดีขึ้น

วิทยากร เชียงกุล (2549: 26-27) ได้กล่าวว่า การทุจริตคอร์รัปชันมีหลายรูปแบบ ประกอบไปด้วยสิ่งต่อไปนี้

1. การยักยอก (Embezzlement) ได้แก่ การแอบเอางบประมาณหรือทรัพย์สินของรัฐไปเป็นของตนเอง
2. การที่เจ้าหน้าที่รัฐเรียกร้อยเงินจากธุรกิจเอกชน (Extortion) หรือการที่ธุรกิจเอกชนให้สินบน (bribery) หรือผลประโยชน์ภายหลัง (Kickback) แก่เจ้าหน้าที่รัฐ ให้ตัดสินใจทำหรือไม่ทำอะไรบางอย่างที่ทำให้ผู้ให้สินบนได้รับผลประโยชน์เหนือคู่แข่งรายอื่น
3. การเลือกจ้างหรือแต่งตั้งญาติและพรรคพวกตน (Nepotism)
4. การทำสัญญาจ้างหรือให้สัมปทานเฉพาะพรรคพวกผู้สนับสนุนตน (Cronyism)

5. การใช้ข้อมูลภายใน เพื่อซื้อหรือขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ (Insider trading) ซึ่งน่าจะหมายรวมถึงการใช้ข้อมูลภายในเพื่อซื้อขายเงินตราต่างประเทศด้วย เช่น กรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐระดับสูงรู้ล่วงหน้าว่ารัฐบาลจะตัดสินใจประกาศลดค่าเงิน และมีการบอกข้อมูลนี้ให้นักธุรกิจและนักลงทุน สั่งซื้อขายเงินตราต่างประเทศ เพื่อทำกำไรภายหลังจากการที่มีการประกาศข่าวต่อสาธารณะ

6. การฟอกเงิน (Money laundering) ได้แก่ การโยกย้ายถ่ายเทเงินที่ได้จากการทุจริต ฉ้อฉล หรือได้มาโดยผิดกฎหมายหรือศีลธรรม เช่น การพนัน การขายของเถื่อน กิจการโสเภณี การเป็นนายหน้าค้าแรงงาน ฯลฯ ไปเข้าธนาคาร สถาบันการเงิน หรือธุรกิจที่ถูกกฎหมาย เพื่อลบล้างร่องรอยแหล่งที่มาที่ไม่ถูกต้องของเงิน มีทั้งการโยกย้ายไปต่างประเทศและภายในประเทศ

7. การใช้ตำแหน่งหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐเอื้อประโยชน์ให้บริษัทตนเองและพรรคพวก ซึ่งอาจเรียกว่าเป็นผลประโยชน์ขัดแย้งหรือผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest)

8. การเอื้อประโยชน์ (Trading Influence) ได้แก่ การที่บริษัทให้สัญญาจะให้ผลประโยชน์แก่เจ้าหน้าที่รัฐในทางอ้อม เช่น ให้ตำแหน่งในบริษัท เมื่อเจ้าหน้าที่รัฐผู้นั้นปลดเกษียณหรือพ้นจากตำแหน่ง ให้ตำแหน่งงานแก่ญาติ หรือให้ผลประโยชน์ทางอ้อมอื่นๆ แก่เจ้าหน้าที่รัฐ เพื่อแลกกับการที่เจ้าหน้าที่รัฐเอื้อประโยชน์ให้กับบริษัทธุรกิจ

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (2551: 40-42) ได้กล่าวว่า ผลการตรวจสอบและศึกษาของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาสอบสวนและศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการทุจริตคอร์รัปชันของวุฒิสภา ได้มีการแบ่งกรณีของการทุจริตคอร์รัปชันออกเป็น 5 ประเภท ดังต่อไปนี้

1. การทุจริตเชิงนโยบาย ถือเป็นการทุจริตคอร์รัปชันรูปแบบใหม่ที่มีความสลับซับซ้อน มักอาศัยรูปแบบของกฎหมายหรือมติของคณะรัฐมนตรี หรือมติของคณะกรรมการเป็นเครื่องมือในการแสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเองหรือพวกพ้อง ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่มีความเข้าใจว่า เป็นเรื่องที่ต้องชอบธรรม รวมถึงยังสามารถตรวจสอบได้ยาก ในอดีตนักการเมืองต้องอาศัยนักธุรกิจ ข้าราชการเป็นผู้ช่วยเหลือถึงจะสามารถคอร์รัปชันในองค์กรขนาดใหญ่ได้ แต่ในปัจจุบันกลุ่มนักธุรกิจเหล่านี้ได้กลายมาเป็นนักการเมืองมีอำนาจในการออกกฎหมาย กำหนดมติคณะรัฐมนตรี คำสั่ง และระเบียบต่างๆ เสียเอง ทำให้กระบวนการแสวงหาผลประโยชน์ในโครงการต่างๆ ของรัฐมีนโยบาย กฎหมายและคำสั่งต่างๆ รองรับอย่างถูกต้องชอบธรรม

2. การทุจริตต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ เป็นการใช้อำนาจและหน้าที่ความรับผิดชอบของตนในฐานะเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อเอื้อประโยชน์ให้แก่ตนเองหรือกลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ปัจจุบันมักเกิดจากความร่วมมือกันระหว่างนักการเมือง พ่อค้าและข้าราชการประจำ เช่น การที่นักการเมืองและนักธุรกิจร่วมกันครอบครองที่ดินของรัฐโดยมิชอบ โดยมีข้าราชการฝ่ายปกครองและเจ้าพนักงานที่ดินในท้องถิ่นให้ความร่วมมือด้วย

3. การทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้าง การทุจริตประเภทนี้พบได้ในการซื้อ การจ้าง ตั้งแต่การออกแบบ กำหนดรายละเอียดหรือสเปกของงาน คำนวณราคากลาง การประกวดราคา การประกาศผล การอนุมัติ การทำสัญญาทุกขั้นตอนของกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างล้วนมีช่องโหว่ให้มีการทุจริตกันอย่างง่าย ๆ นอกจากนี้ยังมีการทุจริตที่มาเหนือเมฆ คือการอาศัยความเป็นหน่วยงานราชการด้วยกัน จึงได้รับการยกเว้นและไม่ถูกเพ่งเล็ง แต่ความจริงผลประโยชน์จากการรับงานและเงินที่ได้จากการรับงานไม่ได้นำส่งกระทรวงการคลัง แต่ตกอยู่แก่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่ง

4. การทุจริตในการให้สัมปทาน เป็นการแสวงหาหรือเอื้อประโยชน์โดยมิชอบจากกิจการหรือโครงการของรัฐ ซึ่งรัฐได้อนุญาตหรือมอบให้เอกชนดำเนินการแทนในลักษณะสัมปทานผูกขาดในกิจการ เช่น การทำสัญญาสัมปทานผูกขาดโรงงานสุรา การทำสัญญาสัมปทานผูกขาดโทรคมนาคม เป็นต้น

5. การทุจริตโดยการทำลายระบบตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ เป็นการพยายามดำเนินการให้มีสายสัมพันธ์กับผู้ดำรงทางการเมือง เพื่อที่จะทำได้เข้าไปดำรงตำแหน่งทางการเมือง เพื่อที่จะทำได้เข้าไปดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีหน้าที่ในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ เช่น คณะกรรมการเลือกตั้ง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เป็นต้น

จากที่ได้กล่าวไปในข้างต้น การคอร์รัปชันในสังคมประกอบไปด้วยพฤติกรรมการกระทำที่หลากหลาย การแยกประเภท หรือจัดรูปแบบคอร์รัปชันที่ได้กล่าวไปในข้างต้นมีความแตกต่างกันในหัวข้อใหญ่ แต่ในรายละเอียดปลีกย่อยในแต่ละหัวข้อในภาพรวมมีความคล้ายคลึงและเชื่อมโยงกัน รูปแบบคอร์รัปชันที่ได้กล่าวไปเป็นสิ่งที่มิประโยชน์ในการปราบปรามหรือแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันในสังคมให้ถูกที่ถูกทาง และเป็นแบบแผนมากขึ้น

แนวทางการป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชัน

คอร์รัปชันเป็นปัญหาที่อยู่คู่กับสังคมไทยมาอย่างยาวนานเป็นพฤติกรรมหรือการกระทำที่ส่งผลกระทบในทางลบต่อคนส่วนใหญ่ในสังคม เป็นอุปสรรคที่สำคัญในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้ารวมถึงยังเป็นต้นเหตุของปัญหาต่างๆ มากมายที่เกิดขึ้น ดังนั้น การป้องกันหรือแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างเร่งด่วนที่จะต้องรีบดำเนินการ หากยิ่งปล่อยไว้นานเท่าไรยิ่งทำลายหรือส่งผลเสียต่อสังคมหรือประชาชนในประเทศมากขึ้นเท่านั้น การป้องกันหรือแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันนั้นต้องแก้ไข ปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงในทุกๆ ด้านไปพร้อมกัน เช่น เศรษฐกิจ สังคม กฎหมาย ระบบราชการ แนวคิดและการกระทำ ค่านิยม เป็นต้น การแก้ไขหรือปรับปรุงเพียงด้านใดด้านหนึ่งไม่อาจทำให้การป้องกันหรือแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันในสังคมประสบผลสำเร็จอย่างยั่งยืนได้ แนวทางการป้องกันหรือแก้ไขปัญหาคอร์รัปชัน (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2547: 58-62) มีดังต่อไปนี้

1. การเพิ่มโทษทางกฎหมายให้มีบทลงโทษที่รุนแรงมากขึ้น เป็นการเพิ่มบทลงโทษให้หนักขึ้นแก่ทั้งสองฝ่ายทั้งภาครัฐและภาคเอกชน โดยในส่วนของเจ้าหน้าที่รัฐที่มีส่วนพัวพันเกี่ยวกับคอร์รัปชันต้องรับโทษเพิ่มขึ้นมากกว่าโทษปกติที่เคยกำหนดไว้ เพื่อให้เกิดความเกรงกลัวที่จะกระทำความผิดหรือให้ตระหนักว่าสิ่งที่ได้มาจะคุ้มกับสิ่งที่เสียไปหรือไม่ ตัวอย่างของประเทศที่พัฒนาบทลงโทษการคอร์รัปชันที่รุนแรง ได้แก่ สิงคโปร์ การพัฒนาบทลงโทษนี้เป็นปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่งที่ช่วยให้สิงคโปร์ ประสบผลสำเร็จในการดำเนินการป้องกันหรือแก้ไขปัญหาคอร์รัปชัน

2. การสร้างกลุ่มเครือข่ายแนวสีกอย่างทั่วถึงและหน่วยงานที่รับแจ้งเบาะแส เพื่อต่อต้านการคอร์รัปชัน เช่น การเปิดสายตรงเพื่อรับแจ้งเบาะแสจากประชาชนและศูนย์รับเรื่องร้องทุกข์ทางไปรษณีย์ต่างๆ ทั่วประเทศ อย่างต่อเนื่องเพื่อตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานราชการต่างๆ ตลอดเวลา โดยภาคประชาชนแบ่งกลุ่มกันดูแลแต่ละหน่วยงานให้ทั่วถึง เช่น กลุ่ม ก ดูแล กรม ก กลุ่ม ข ดูแลองค์การบริหารส่วนตำบลของตำบลนั้น กลุ่ม ค ดูแลองค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นต้น โดยแบ่งตั้งแต่ระดับกระทรวง ทบวง กรม และท้องถิ่น อาจช่วยป้องกันหรือสกัดและยับยั้งการคอร์รัปชันได้ในระดับหนึ่ง การสร้างกลุ่มเครือข่ายต่อต้านคอร์รัปชันจะประสบความสำเร็จได้ประชาชนทุกกลุ่มจะต้องร่วมด้วยช่วยกัน รวมถึงหน่วยงานภาครัฐ

ควรสนับสนุนและเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในทุกด้านๆ เพื่อที่จะดำเนินการสิ่งที่ได้กล่าวไปในข้างต้นให้เกิดขึ้นเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ

3. หน่วยงานราชการต้องเปิดเผยข้อมูลอย่างโปร่งใส จากเดิมมักปกปิดทุกเรื่องยกเว้นเรื่องที่มีเหตุผลเพียงพอในการเปิดเผย หน่วยงานราชการควรเปลี่ยนหลักคิดเกี่ยวกับการปกปิดข้อมูล มาเป็นการใช้หลักที่ว่าข้อมูลทุกอย่างควรเปิดเผยให้หมด เช่น ข้อมูลการติดตามและประเมินผลโครงการจัดซื้อจัดจ้างต่างๆ เป็นต้น และหากมีข้อมูลใดที่จะไม่เปิดเผยจะต้องมีเหตุผลสนับสนุนการปกปิดที่เพียงพอ ประชาชนจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร เนื่องจากประชาชนจะได้ช่วยหน่วยงานภาครัฐเป็นหูเป็นตาอีกแรงหนึ่งเมื่อมีการคอร์รัปชันเกิดขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การร่วมมือช่วยกันหาแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชันที่เกิดขึ้น

4. การสร้างและปลูกฝังค่านิยมที่ถูกต้อง การคอร์รัปชันเป็นปัญหาระดับค่านิยมที่เกิดขึ้นในสังคม ด้วยเหตุนี้การแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชันจะต้องจัดการแก้ไขในระดับค่านิยมโดยสร้างค่านิยมในเรื่อง การปลูกฝังให้ประชาชนเห็นผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตนหรือพวกพ้อง รวมถึงให้นับถือคนที่คุณธรรมจริยธรรมมากกว่าความร่ำรวยจากการฉ้อโกง และการประสบความสำเร็จในชีวิตด้วยความเพียรหรือความพอเพียงมากกว่าการคดโกง

5. เชิดชูคนต้นแบบที่ซื่อสัตย์และทำความดี แบบอย่างการกระทำมีความหมายมากกว่าคำพูด ดังนั้น สังคมไทยจะต้องร่วมกันเชิดชูบุคคลต้นแบบที่มีความซื่อสัตย์อาจเริ่มจากการปลูกฝังให้แก่เยาวชนตั้งแต่ในโรงเรียน มหาวิทยาลัย และประชาชนในสังคมและในหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน รวมถึงถ้าผู้นำหรือหัวหน้างานทำตัวให้เป็นแบบอย่างในความซื่อสัตย์และความดีที่จะเป็นผลดีต่อการแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชันเป็นอย่างมาก หากสังคมเต็มไปด้วยบุคคลต้นแบบแห่งความซื่อสัตย์และทำความดี สังคมจะเต็มไปด้วยคนเลียนแบบในการทำความดีและความซื่อสัตย์ และสุดท้ายคนที่ทุจริตคอร์รัปชันจะถูกรังเกียจจากคนในสังคม และก็จะถูกขจัดให้ไม่มีที่ยืนในสังคมไปเรื่อยๆ จนสุดท้ายอาจจะหมดไปจากสังคม

6. มีกลไก ถ่วงดุล ตรวจสอบการทำงาน การสร้างกลไกในการถ่วงดุลหน่วยงานราชการ โดยมีให้หน่วยงานราชการใช้อำนาจโดยขาดการตรวจสอบ ต้องให้ประชาชนมีสิทธิในการเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานด้วย อาทิ การตั้งด่านตรวจผู้กระทำความผิดกฎจราจร โครงการก่อสร้างขนาดใหญ่ของภาครัฐหรือของท้องถิ่น ควรมีภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบด้วย แนวทางดังกล่าวนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับหน่วยงานราชการบางแห่งที่มีอำนาจในการอนุมัติโครงการต่างๆ โดยให้ภาคประชาชนเข้ามาถ่วงดุลและตรวจสอบการทำงาน

7. เพิ่มต้นทุนความเสี่ยงในการคอร์รัปชันที่แพงขึ้น โดยเพิ่มต้นทุนหรือความเสี่ยงที่มากขึ้นกว่าเดิม โดยให้ผู้ที่จะกระทำความผิดตัดสินใจได้ยากขึ้นว่าจะกระทำความผิดหรือไม่ และให้เกิดความตระหนักว่าจะคุ้มกับสิ่งที่ได้รับมาหรือไม่ในการเสี่ยงที่จะคอร์รัปชัน จากแต่ก่อนการตัดสินใจคอร์รัปชันจะตัดสินใจง่ายเนื่องจากยากต่อการถูกจับถ้าไม่มีหลักฐานเพียงพอ รวมถึงผลตอบแทนในรูปของตัวเงินที่มีมูลค่ามาก โดยต้องทำอาทิ ปรับบทลงโทษที่หนักมากขึ้นกว่าปกติให้ตระหนักถึงความเสื่อมเสียชื่อเสียงของวงศ์ตระกูล มีระบบตรวจสอบที่เข้มแข็งและละเอียดถี่ถ้วน โอกาสของผู้กระทำความผิดจะถูกจับได้ง่ายยิ่งขึ้น

8. การเพิ่มเงินเดือนให้แก่บุคลากรในภาครัฐให้สูงขึ้น จากการศึกษา พบว่า ระดับของเงินเดือนมีผลต่อการทุจริตคอร์รัปชันของบุคลากร เช่น ในประเทศสิงคโปร์เป็นประเทศที่ถูกจัดอันดับว่าเกิดการคอร์รัปชันน้อยที่สุดประเทศหนึ่งของโลก เมื่อพิจารณาลงไปรายละเอียดพบว่า ประเทศสิงคโปร์ได้มีการปรับขึ้นเงินเดือนให้แก่บุคลากรให้อยู่ในระดับสูงอย่างเหมาะสมต่อสังคมปัจจุบันและถือว่าสูงมากเมื่อเทียบกับประเทศ

อื่นๆ ในหลายๆ ประเทศ ผลปรากฏว่าจากระยะเวลาที่ดำเนินการเรื่องนี้มาได้ส่งผลให้ระดับการคอร์รัปชันของประเทศลดลงไปจนน่าตกใจจนถึงปัจจุบันมีการคอร์รัปชันเกิดขึ้นในระดับต่ำมาก (Tanzi, 1998: 16-17)

ความหมายของคุณธรรม

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2552: 591) ได้กล่าวว่า จริยธรรม ตามหลักพระพุทธศาสนา คือ ผู้ดำเนินชีวิตตามมรรค หรือปฏิบัติตามมัชฌิมาปฏิปทา ยึดหลักความประพฤติ หลักการดำเนินชีวิต หรือหลักการครองชีวิตที่ถูกต้องสมบูรณ์ของมนุษย์ ที่จะนำไปสู่จุดหมายคือความดับทุกข์หรือความสิ้นสุดปัญหา อยู่อย่างเป็นอิสระไร้ทุกข์

ลิขิต ธีรเวคิน (2548: 86) ได้กล่าวไว้ว่า คุณธรรม คือ จิตวิญญาณ ของปัจเจกบุคคล ศาสนาและอุดมการณ์ เป็นดวงวิญญาณของปัจเจกบุคคลและสังคม ด้วยปัจเจกบุคคลต้องมีวิญญาณ สังคมต้องมีจิตวิญญาณ คุณธรรมของปัจเจกบุคคลอยู่ที่การกล่อมเกลาเรียนรู้โดยพ่อแม่ สถาบันการศึกษา ศาสนา พรรคการเมือง และองค์กรของรัฐ

วศิน อินทสระ (2532: 106) กล่าวไว้ว่า คุณธรรม คือ อุปนิสัยอันดีงาม ซึ่งสั่งสมอยู่ในดวงจิต อุปนิสัยอันนี้ได้มาจากความพยายามและประพฤติดัดต่อกันมาเป็นเวลานาน

ดังนั้น คุณธรรม เป็นอุปนิสัยอันดีงามที่สะสมอยู่ในจิตสำนึกอันเป็นคุณสมบัติที่ดีของจิตใจ ให้เป็นคนที่มีจิตที่สูงประณีตและประเสริฐ ซึ่งพฤติกรรมนี้ซึ่งสั่งสมติดต่อกันมาเป็นระยะเวลานานให้มีความคิดดี มีประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น เช่น ผู้ที่มีสติปัญญาดี รู้ผิด ชอบ ชั่ว ดี มีความรู้สึกรู้คิดที่ดี

ความหมายของจริยธรรม

พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมมจิตโต, 2535: 82) กล่าวว่า จริยธรรม คือ หลักแห่งความประพฤติปฏิบัติหรือแนวทางการปฏิบัติให้เป็นคนดีเพื่อประโยชน์สุขของตนเองและส่วนรวม

พุทธทาสภิกขุ (2533: 19) กล่าวว่า จริยธรรม คือ ระเบียบปฏิบัติที่มุ่งปฏิบัติเพื่อให้เกิดความผาสุกในสังคม เป็นสิ่งที่มนุษย์ทำขึ้น แต่งขึ้นตามเหตุผลของมนุษย์เอง หรือตามความต้องการของมนุษย์เอง

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) (2542: 36) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง การประพฤติปฏิบัติที่แสดงออกทางกาย วาจา คือ ทำแต่สิ่งดีมีประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น รวมทั้งสังคม ประเทศชาติ เรียกว่า “ทำดี พูดดี”

ดังนั้น จริยธรรม หมายถึง เครื่องหมายแห่งความประพฤติปฏิบัติที่ดีมีธรรมะ ที่แสดงออกทางกาย วาจา เพื่อประโยชน์สุขของตนเองและผู้อื่น รวมทั้งสังคม ประเทศชาติ เรียกว่า “ทำดี พูดดี”

กล่าวโดยสรุป คุณธรรม จริยธรรม การประพฤติปฏิบัติที่ดีที่แสดงออกทางกาย วาจา และจิตใจ ทำแต่สิ่งดีมีประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น รวมทั้งสังคม ประเทศชาติ เรียกว่า “คิดดี ทำดี พูดดี”

แนวทางตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มีพระราชดำรัสแก่ชาวไทยนับตั้งแต่ พ.ศ.2517 เป็นปรัชญาที่ยึดหลักทางสายกลาง ชี้แนวทางการดำรงอยู่ในกรอบแนวคิด ให้ทุกคนสามารถพึ่งพาตัวเองได้ชีวิตทางสายกลางและความไม่ประมาทรวมถึงการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นจนเกิดความยั่งยืน โดยตั้งอยู่บนหลักสำคัญ 3 ห่วง 2 เงื่อนไข คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดี ซึ่งอยู่ในเงื่อนไขความรู้ คุณธรรม ความรู้ นั้น หมายถึง รอบรู้ รอบคอบ และระมัดระวัง คุณธรรมคือข้อสัตย์สุจริต ขยัน อดทน และแบ่งปัน นำไปสู่ชีวิต เศรษฐกิจและสังคม เกิดความสมดุล มั่นคงและยั่งยืนตลอดไปในอนาคต ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

1. ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดี ไม่มาก และไม่น้อยจนเกินไป ความไม่เบียดเบียนตนเอง และผู้อื่นที่ทำให้เกิดความทุกข์ เช่น การอุปโภคและบริโภคพอประมาณ

2. ความมีเหตุผล หมายถึง การใช้หลักการอย่างมีเหตุผลในการพิจารณาสิ่งต่างๆ ที่เราจะตัดสินใจปฏิบัติเรื่องนั้นๆ โดยพิจารณาด้วยเหตุและผล

3. การมีภูมิคุ้มกันที่ดี หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมสำหรับสิ่งที่มากระทบกับตัวเราในแต่ละวัน ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงที่อยู่รอบๆ ตัวเรา ปัญหาเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้จะต้องอาศัยความรู้คู่คุณธรรม

4. ความรู้ หมายถึง ความรอบรู้ รอบคอบ และระมัดระวังในการดำเนินชีวิต

5. คุณธรรม หมายถึง การยึดถือหลักต่างๆ ในการดำเนินชีวิต ได้แก่ ความซื่อสัตย์ สุจริต ความขยัน อดทน และการแบ่งปัน ซึ่งจะนำไปสู่ชีวิต เศรษฐกิจ สังคม ทำให้เกิดความสมดุล มั่นคง และยั่งยืนตลอดไป

กล่าวโดยสรุป ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นกรอบแนวคิดและทิศทางในการดำเนินชีวิตทางสายกลาง ตั้งอยู่บนหลักสำคัญคือ 3 ห่วง 2 เงื่อนไข คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดี ซึ่งอยู่ในเงื่อนไขความรู้คู่คุณธรรม ความรู้ที่หมายถึง รอบรู้ รอบคอบและระมัดระวัง คุณธรรม คือ ซื่อสัตย์ สุจริต ขยัน อดทน และแบ่งปัน นำไปสู่ชีวิต เศรษฐกิจ และสังคม เกิดความสมดุล มั่นคงและยั่งยืนตลอดไปในอนาคต

บทสรุป (Conclusion)

การทุจริตคอร์รัปชันหรือฉ้อราษฎร์บังหลวง นับว่าเป็นปัญหาใหญ่ของสังคมไทยมาตั้งแต่ยาวนาน เพราะยากแก่การป้องกันและปราบปราม เพราะหาข้อมูลที่แท้จริงได้ค่อนข้างยาก คอร์รัปชันเป็นการใช้อำนาจหน้าที่หรือความรับผิดชอบเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเองและพวกพ้อง ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้ทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน จะผิดกฎหมายหรือไม่ผิดกฎหมายก็ได้ คอร์รัปชันที่เกิดขึ้นในสังคมไทยนั้นมีมากมายหลายรูปแบบตามบริบทของแต่ละสังคมและพฤติกรรมของผู้ที่กระทำ เช่น การทุจริตในตำแหน่งหน้าที่ การทุจริตจัดซื้อจัดจ้าง เป็นต้น โดยการคอร์รัปชันเหล่านี้ถือว่าเป็นปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า การป้องกันและแก้ไขปัญหานี้จึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นไม่ว่าจะเป็นการดำเนินการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด การปรับปรุงการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล ตลอดจนการสร้างร่วมมือเป็นเอกภาพจากทุกภาคส่วนของสังคม ร่วมกันสร้างระบบการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะนำมาสู่การป้องกันและแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันในสังคมได้อย่างยั่งยืนต่อไป

องค์ความรู้ที่ได้รับ (Knowledge)

การทุจริตคอร์รัปชันนับเป็นปัญหาสังคมที่หนักมากของประเทศไทย เพราะได้แทรกซึมกัดเซาะไปทุกชั้นของสังคมยากแก่การป้องกันและปราบปราม เนื่องจากหาข้อมูลที่แท้จริงได้ค่อนข้างยาก เราอาจพบได้ตนเองในบางเรื่อง และมีหลายเรื่องจากรายงานข่าวทางสื่อมวลชน ความเสียหายโดยรวมที่เกิดขึ้นทั่วประเทศมีจำนวนแท้จริงเท่าไรย่อมไม่มีใครทราบได้อย่างถูกต้อง ผู้หวังใยในอนาคตของประเทศเป็นจำนวนมากต่างก็ตระหนักว่าเป็นปัญหาที่สำคัญและใหญ่หลวงมาก ที่มีความจำเป็นอย่างเร่งด่วนในการหาทางป้องกันและแก้ไขปัญหานี้ เพราะคอร์รัปชันได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทยไปแล้วเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงานแก้ไขและป้องกันปัญหาคอร์รัปชันอย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพนั้น ต้องมีการแก้ไขปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงในแต่ละองคาพยพของสังคมไปพร้อมๆ กัน กล่าวคือ

1. ภาครัฐต้องมีการปฏิรูปกฎหมายรัฐธรรมนูญและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาประเทศอื่นๆ ให้สอดคล้องกับนโยบายและระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการปฏิบัติงาน การปรับโครงสร้างบทบาทและหน้าที่ การปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานของภาครัฐให้อยู่ในกลไกของการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี โดยใช้หลักธรรมาภิบาล หลักคุณธรรมและจริยธรรม รวมทั้งหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารให้ทุกฝ่ายปฏิบัติอย่างเคร่งครัด เพื่อความโปร่งใส ตรวจสอบได้อย่างยุติธรรม ตลอดจนมีการประเมินผลอย่างต่อเนื่องทั้งก่อนจะเริ่มปฏิบัติงาน ระหว่างการปฏิบัติงาน และสิ้นสุดการปฏิบัติงาน

2. ภาคเอกชน ต้องสนับสนุนองค์กรเพื่อตรวจสอบความโปร่งใสในการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลและตรวจสอบภาครัฐต่อหน่วยงานสำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ป.ป.ท.) สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) รวมทั้งไม่เป็นผู้ที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับการทุจริตคอร์รัปชันเสียเอง

3. ภาคประชาสังคม ต้องมีจิตสำนึกที่ดีในความโปร่งใส ในความยุติธรรม รังเกียจการคดโกง การหาผลประโยชน์อันมิชอบ มีการรณรงค์ด้วยรูปแบบและวิธีการต่างๆ ให้สังคมได้รับรู้และเข้าใจถึงพิษภัยของการคอร์รัปชัน คอยสอดส่องจับตาดูการประพฤติปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานภาครัฐ ด้วยความร่วมมือร่วมใจของประชาชนทุกคน การตรวจสอบโครงการ/กิจกรรมต่างๆ ของภาครัฐ ตลอดจนการขอข้อมูลเอกสารจากภาครัฐ เพื่อความโปร่งใส การกล้าเสนอความคิดเห็นต่อสาธารณะ

กล่าวโดยสรุป การทุจริตคอร์รัปชันจึงเป็นปัญหาที่หนักและรุนแรงในสังคมไทยและนับวันจะเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ การคอร์รัปชันในรูปแบบต่างๆ ได้ส่งผลเสียอย่างร้ายแรงต่อสังคมเป็นอุปสรรคที่สำคัญในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า การป้องกันและแก้ไขปัญหาก็เป็นสิ่งจำเป็นอย่างเร่งด่วนที่ต้องรีบดำเนินการ เพราะหากปล่อยไว้จะส่งผลเสียอย่างร้ายแรงต่อสังคม ซึ่งการป้องกันและแก้ไขปัญหาก็ไม่ใช่ว่าหน้าที่ของภาครัฐเท่านั้น ภาคเอกชนและประชาชนในสังคมทุกคนต้องช่วยกันสอดส่องดูแล การร่วมด้วยช่วยกันต่างฝ่ายต่างตรวจสอบซึ่งกันและกัน เพื่อความโปร่งใสและยุติธรรม การร่วมมือกันอย่างสมัครสมานสามัคคี สนับสนุนซึ่งกันและกันอย่างเต็มความสามารถ โอกาสในการป้องกันและแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันก็อาจลดน้อยลงไปมากที่สุด

เอกสารอ้างอิง (References)

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2547). *กลเม็ดเด็ดพิชิตคอร์รัปชัน*. กรุงเทพฯ: ชัคเชสมิเดีย.
- จารุวรรณ สุขุมลพงษ์. (2556). *แนวโน้มของคอร์รัปชันในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: รัฐสภา.
- ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์. (2551). *นักการเมืองไทย : จริยธรรมผลประโยชน์ทับซ้อนการคอร์รัปชัน*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- บรรยง พงษ์พานิช และธนกร จั่วงพานิช. (2557). *หางกระดิก*. กรุงเทพฯ: โอเพ่นเวิลด์.
- ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์. (2551). *อาชญากรรมพื้นฐานกับกระบวนการยุติธรรม*. กรุงเทพฯ: โครงการส่งเสริมเอกสารวิชาการสถาบันนิติพัฒนบริหารศาสตร์.
- ผาสุก พงษ์ไพจิตร และสังคีต พิริยะรังสรรค์. (2549). *ทฤษฎีการคอร์รัปชัน*. กรุงเทพฯ: ร่วมด้วยช่วยกัน.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2542). *ชีวิตที่สมบูรณ์ (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: สหธรรมมิก จำกัด.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2552). *ชีวิตและผลงานพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) และนานาชาติ* ของนักวิชาการ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พุทธทาสภิกขุ. (2533). **ธรรมะน้ำ ธรรมะโคลน**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สุภาพใจ.
- พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธรรมจิตโต). (2535). **คุณธรรมสำหรับนักบริหาร**. กรุงเทพฯ: สหธรรมมิก จำกัด.
- มาตาลักษณ์ ออรุ่งโรจน์ และคณะ. (2554). **การศึกษาลักษณะ รูปแบบ และความเสี่ยงต่อการทุจริตในองค์กรสาธารณะนอกระบบราชการ**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการ วิจัยแห่งชาติ (วช.).
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- ลิขิต อีร์เวคิน. (2548). **คนไทยในอุดมคติ**. กรุงเทพฯ: แม็ค.
- วศิน อินทสระ. (2532). **สาระสำคัญแห่งพุทธปรัชญามหายาน**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เจริญกิจ.
- วิทยากร เชียงกุล. (2549). **แนวทางปราบคอร์รัปชันอย่างได้ผล: เปรียบเทียบไทยกับประเทศอื่น**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สายธาร.
- สังคีต พิริยะรังสรรค์. (2549). **ทฤษฎีการคอร์รัปชัน**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ร่วมด้วยช่วยกัน.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2545). **Good Governance** กับการพัฒนาข้าราชการ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2551). **ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ.
- Tanzi, V. (1998). **Corruption around the world causes, consequences, scope, and cures. (Online)**. Retrieved from <http://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/wp9863.pdf> สืบค้นเมื่อ 24 กันยายน 2566.
- The international Council on Human Rights Policy. (2009). **Corruption and human rights: making the connection**. Vernie: ATAR Roto Press SA.
- The Organization for Economic Co-operation and Development. (2008). **Corruption: a glossary of international standards in criminal law**. Retrieved from <http://oecd.org/about/pubtishing/corrigenda.htm> สืบค้นเมื่อวันที่ 24 กันยายน 2566.

